

6. LITERATURA

WYKAZ SKRÓTÓW

- AG – Archeologia Gdańska, Gdańsk
AHP – Archeologia Historica Polona, Toruń
APŚ – Archaeologia Polski Środkowowschodniej, Lublin
AUNC – Acta Universitatis Nicolai Copernici, Toruń
DWP – Dolnośląskie Wiadomości Prahisteryczne, Głogów
EAZ – Etnographisch-Archäologische Zeitschrift, Berlin
IA – Informator Archeologiczny, Warszawa
KHKM – Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, Warszawa
- MA – Materiały Archeologiczne, Kraków
MiSROA – Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego, Rzeszów
MZP – Materiały Zachodniopomorskie, Szczecin
OIK – Opolski Informator Konserwatorski, Opole
PA – Pomorania Antiqua, Gdańsk
SA – Silesia Antiqua, Wrocław
SArcheo – Sprawozdania Archeologiczne, Kraków
ŚSA – Śląskie Sprawozdania Archeologiczne, Wrocław
Wr.A – Wratislavia Antiqua, Wrocław
- Antoniou G.P.
2007 *Lavatories in Ancient Greece*, Water Science & Technology: Water Supply, t. 7, nr 1, s. 155–164.
- Arndt B.
2004 *Infrastruktureinrichtungen des späten Mittelalters und frühen Neuzeit in Göttingen*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 137–149.
- Bechert T.
2004 *Zur Infrastruktur Duisburgs im Spätmittelalter und zu Beginn der Neuzeit (15.-16. Jahrhundert)*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 151–163.
- Benoit P., Rouillard J.
2000 *Medieval Hydraulics in France*, (w:) P. Squarriti (red.), *Working with Water in Medieval Europe – Technology and Resource-Use. Technology and Change in History*, t. 3, Leiden–Boston–Köln, s. 161–215.
- Berduła L.
1994 *Wyniki badań architektoniczno-archeologicznych we Wrocławiu przy ul. Świdnickiej 21/23*, SA, t. 36/37, s. 77–94.
- Berduła L., Czajka J.
1992 *Interwencyjne badania wykopaliskowe przy ul. Kościuszki w Środku Śląskiej w 1989 r.*, ŚSA, t. 33, s. 113–122
- Berduła L., Karst M., Fabisiak W., Zalewski S.
1993 *Wyniki badań archeologiczno-architektonicznych na posesjach Kacerska Górka nr 6, 8, 10, 12, 14, 16 i Zaulek Koci nr 17, 19, 21, 23, 25, 27*, SA, t. 35, s. 102–129.
- Bierezowska M.
1997 *Lidzbark Warmiński, st. XX, gm. loco, woj. olsztyńskie*, IA, 1992, s. 105–106.
- Biermann F.
2001 *Der Brunnenbau des 7./8. bis 11./12. Jahrhunderts bei den nördlichen Westslawen (Polen und Ostdeutschland)*, EAZ, t. 42, cz. 2, s. 211–264.
2005 *Brunnen in mittelalterlichen ländlichen Siedlungswesen Deutschlands: ein Überblick*, Památky Archeologické – Supplementum 17, Ruralia V, Praga, s. 152–173.
- Biernacka-Lubańska M.
1977 *Zaopatrzenie w wodę, urządzenia sanitarne i melioracyjne*, (w:) K. Majewski (red.), *Kultura materialna starożytnej Grecji. Zarys*, t. 2, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, s. 477–566.
- Bilińska A.
2002 *Średniowieczne i nowożytny materiały ceramiczne z parceli przy ulicy Białoskórniczej we Wrocławiu*, ŚSA, t. 44, s. 341–352.
- Borkowski T., Buško C., Piekalski J.
1993 *Średniowieczna i nowożytna parcela mieszczkańska przy ul. Więziennej 11 we Wrocławiu*, ŚSA, t. 34, s. 287–317.
- Braudel F.
1992 *Kultura materialna, gospodarka i kapitalizm XV–XVIII wiek*, t. 1: *Struktury codzienności*, Warszawa.
- Bresch J., Lasota Cz., Piekalski J.
2002 *Północna pierzeja Rynku. Stratygrafia nawarstwień kulturowych*, (w:) J. Piekalski (red.), *Rynek wrocławski w świetle badań archeologicznych*, cz. 2 (= Wr.A, t. 5), s. 11–69.

LITERATURA

- Brzezowski W.
2005 *Urządzenia wodno-kanalizacyjne w domach wrocławskich w XVII i XVIII w.*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 305–312.
- Busch R.
2004 *Entsorgung in Hamburg-Altstadt im Mittelalter und in der Neuzeit – aus archäologischer Sicht*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 165–171.
- Buśko C.
1995 *Zaplecze gospodarcze kamienicy mieszczańskiej. Urządzenia wodno-kanalizacyjne*, (w:) J. Rozpędowski (red.), *Architektura Wrocławia*, t. 1: *Dom*, Wrocław, s. 89–104.
1996 *Urządzenia wodno-kanalizacyjne w średniowiecznych i renesansowych miastach śląskich*, AHP, t. 3, s. 93–122.
1999 *Badania archeologiczne ulic wrocławskich*, KHKM, t. 47, nr 1–2, s. 39–50.
1999a *Urządzenia wodno-sanitarne*, (w:) C. Buśko, J. Piekalski (red.), *Ze studiów nad życiem codziennym w średniowiecznym mieście. Parcele przy ulicy Więziennej 10–11 we Wrocławiu* (= Wr.A, t. 1), s. 58–60.
1999b *Rozplanowanie parceli i struktura zawodowa jej mieszkańców*, (w:) C. Buśko, J. Piekalski (red.), *Ze studiów nad życiem codziennym w średniowiecznym mieście. Parcele przy ulicy Więziennej 10–11 we Wrocławiu* (= Wr.A, t. 1), s. 203–215.
- Buśko C., Chorowska M., Piekalski J.
1999 *Średniowieczna i nowożytna zabudowa działek mieszczańskich przy ul. Więziennej 28–30 i Igielnej 15 we Wrocławiu*, ŚSA, t. 41, s. 325–335.
- Buśko C., Janczewski P., Niegoda J.
2002 *Badania archeologiczno-architektoniczne przy ul. Szewskiej 74 i Kurzym Targu 2 we Wrocławiu*, ŚSA, t. 44, s. 291–300.
- Buśko C., Niegoda J.
2001 *Badania archeologiczno-architektoniczne przy ul. Kazimierza Wielkiego 27A we Wrocławiu*, ŚSA, t. 43, s. 577–583.
2001a *Badania architektoniczno-archeologiczne parceli Rynek 34 w Żarach*, ŚSA, t. 43, s. 585–591.
- Buśko C., Piekalski J.
1993 *Średniowieczna i nowożytna parcela mieszczańska przy ul. Kacerska Górka 20/Zaulek Koci 31*, SA, t. 35, s. 152–175.
1993a *Stratygrafia nawarstwień w obrębie parceli mieszczańskiej Kacerska Górka 18/Zaulek Koci 29*, SA, t. 35, s. 130–151.
1994 *Ratownicze badania wykopaliskowe w rejonie ul. Kuźnicznej i ul. Nożowniczej we Wrocławiu*, ŚSA, t. 35, s. 411–425.
- Carelli P.
2004 *The Medieval Infrastructure of Lund: Old Rural Traditions and a New Urban Concept*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 455–464.
- Choraży B.
2000 *Sprawozdanie z badań wykopaliskowych na rynku Starego Miasta w Bielsku Białym*, *Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1997 roku*, Katowice, s. 198–209.
- Chorowska M.
1994 *Średniowieczna kamienica mieszczańska we Wrocławiu*, Wrocław.
- Chorowska M., Karst D., Lasota Cz.
1998 *Organizacja przestrzenna produkcji i sprzedaży piwa w średniowiecznej Świdnicy*, AHP, t. 7, s. 157–180.
- Cnotliwy E., Nawrołski T.
1996 *Pyrzyce – miasto lokacyjne. Wyniki badań ratowniczych w wykopach budowlanych w latach 1959–1975*, MZP, t. 42, s. 273–388.
- Czaja R.
1992 *Entwicklung des bürgerlichen Backsteinbaus in der Altstadt Elbing in der 1. Hälfte des 14. Jh. nach historischen Quellen*, *Archaeologia Elbingensis*, t. 1, s. 79–90.
2005 *Troska o stan sanitarny w miastach pruskich w XIV i XV w.*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 343–349.
- Czapla L.
1997 *Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych na Starym Mieście w Głogowie na Kwartale A-20 część pld-zach*, DWP, t. 4, s. 245–269.
- Czapla L., Pogorzelski W.
1993 *Wyniki ratowniczych badań archeologicznych na kwartale A-19, posesja 11 na Starym Mieście w Głogowie*, DWP, t. 2, s. 231–240.
- Czerner R., Jastrzębski A., Piekalski J., Wysocka I.
2000 *Działki mieszczańskie przy ul. Wita Stwosza 4–5/ Szewskiej 71–74 na Starym Mieście we Wrocławiu*, ŚSA, t. 42, s. 227–236.
- De Witte H.
2004 *Some notes on the infrastructure of Brugge, with the emphasis on the water supply*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 107–115.
- Dirlmeier U.
1981 *Die kommunalpolitischen Zuständigkeiten und Leistungen süddeutscher Städte im Mittelalter*, (w:) J. von Sydow (red.), *Städtische Versorgung und Entsorgung im Wandel der Geschichte*, Sigmaringen, s. 113–150.
1986 *Zu den Lebensbedingungen in der mittelalterlichen Stadt: Trinkwasserversorgung und Abfallbeseitigung*, (w:) B. Hermann (red.), *Mensch und Umwelt im Mittelalter*, Stuttgart, s. 147–156.
- Dwojak A.
1993 *Kompleksowe badania archeologiczne w obrębie ulic Kacerska Górka i Zaulek Niski*, SA, t. 35, s. 258–307.
- Firszt S.
1995 *Materiały archeologiczne do badań nad średniowieczną Legnicą*, DWP, t. 3, s. 191–207.
1999 *Zaopatrzenie w wodę średniowiecznej Legnicy w świetle odkryć archeologicznych*, DWP, t. 5, s. 129–143.
- Garncarski J., Muzyczuk A.
2002 *Początki Krosna w świetle najnowszych odkryć archeologicznych na Rynku miasta*, *Prace Komisji Środkowoeuropejskiej*, t. 10, Kraków, s. 7–26.
- Gechter M.
1987 *Wasserversorgung und Entsorgung in Köln vom Mittelalters bis zur frühen Neuzeit*, *Kölner Jahrbuch für Vor- und Frühgeschichte*, t. 20, Berlin, s. 219–270.

LITERATURA

- Gläser M.
2004 *Die Infrastrukturen der Stadt Lübeck im Mittelalter und in der frühen Neuzeit*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 173–196.
- Goliński M.
1997 *Socjotopografia późnośredniowiecznego Wrocławia*, Wrocław.
2001 *XV-wieczny opis wrocławskiej sieci wodociągowej*, (w:) R. Żerelik (red.), *Studia i materiały z dziejów Śląska i Małopolski*, Wrocław, s. 105–123.
2003 *Wokół socjotopografii późnośredniowiecznej Świdnicy*, cz. 2, Wrocław.
2004 *Współwłasność studni w XIV-wiecznej Świdnicy*, (w:) B. Gediga (red.), *Dom w mieście średniowiecznym i nowożytnym*, Wrocław, s. 75–81.
- Gołub S.
1998 *Badania studni (stan. 4) i Ratusza (stan. 40) w Chelmie*, APŚ, t. 3, Lublin-Chelm-Zamość, s. 247–250.
- Grabowski M., Mührenberg D.
1994 *In Lübeck fließt Wasser in Röhren... seit 700 Jahren!*, Lübeck.
- Grewe K.
1991 *Wasserversorgung und -Entsorgung im Mittelalter*, (w:) *Die Wasserversorgung im Mittelalter*, Mainz am Main, s. 11–86.
2000 *Water Technology in Medieval Germany*, (w:) P. Squatriti (red.), *Working with Water in Medieval Europe – Technology and Resource-Use. Technology and Change in History*, t. 3, Leiden–Boston–Köln, s. 129–160.
- Guszpit P., Limisiewicz A.
1998 *Wyniki badań archeologicznych (kwartał zabudowy ul.: Kazimierza Wielkiego, Szewska, Ofiar Oświęcimskich, Łaciarska we Wrocławiu)*, SA, t. 39, s. 49–156.
- Guszpit P., Mruczek R., Piekalski J.
2002 *Środa Śląska. Zaplecze targu małego miasta średniowiecznego*, ŚSA, t. 44, s. 431–448.
- Guszpit P., Wiśniewski A.
2002 *Działka mieszczkańska Rynek 50 – Igielna 18. Przemiany osadnicze w świetle nawarstwień kulturowych*, (w:) J. Piekalski (red.), *Rynek wrocławski w świetle badań archeologicznych*, cz. 2 (= Wr.A, t. 5), s. 183–204.
- Hodge Trevor A.
1992 *Roman Aqueducts and Water Supply*, London.
- Holt R.
2000 *Medieval England's Water-Related Technologies*, (w:) P. Squatriti (red.), *Working with Water in Medieval Europe - Technology and Resource-Use. Technology and Change in History*, t. 3, Leiden–Boston–Köln, s. 51–100.
- Hołubowicz W., Kaźmierczyk J.
1960 *Z badań w rejonie placu Nowy Targ we Wrocławiu (XIII–XIV w. n. ery) w 1960 roku*, ŚSA, t. 3, s. 55–65.
- Höfler E., Illy M.
1993 *Versorgung und Entsorgung der mittelalterlichen Stadt*, (w:) *Stadtluft, Hirsebrei und Bettelmönch. Die Stadt um 1300*, Zürich–Stuttgart, s. 351–364.
- Informator Archeologiczny. Badania
1974 *Brzeg n/Odrą, ul. Mleczna*, IA, 1973, s. 238–239.
1975 *Lubań*, IA, 1974, s. 242.
1976 *Wrocław, pl. Dzierżyńskiego*, IA, 1975, s. 272–273.
1976a *Ziębice, ul. Kościuszki, woj. walbrzyskie*, IA, 1975, s. 275.
1978 *Lwówek Śląski, woj. jeleniogórskie, ul. E. Orzeszkowej*, IA, 1977, s. 233–234.
1982 *Wrocław, ul. Św. Antoniego*, IA, 1981, s. 262–263.
1992 *Wrocław – Nowe Miasto, ul. Bernardyńska*, IA, 1988, s. 142–143.
1993 *Środa Śl., woj. wrocławskie*, IA, 1989, s. 93.
2005 *Lubawa st. III gm. loco*, IA, 1996, s. 266–267.
- Janczewski P.
2002 *Zmiany zagospodarowania przestrzeni dawnej działki mieszczkańskiej przy ul. św. Mikołaja 25–26 we Wrocławiu*, ŚSA, t. 44, s. 301–313.
2005 *Urządzenia wodno-sanitarne we wschodniej części Starego Miasta we Wrocławiu*, (w:) C. Buško (red.), *Wschodnia strefa Starego Miasta we Wrocławiu w XII–XIV wieku. Badania na placu Nowy Targ*, Wrocław, s. 85–96.
- Jasiński B., Szewczyk T.
1989 *Rozwój historyczny technologii pozyskiwania wody dla m. Wrocławia*, (w:) S. Januszewski (red.), *Zabytki techniki wodociągowej Polski*, konferencja naukowa Wrocław 17–19 maja 1989 r., Wrocław, s. 69–87.
- Kaczor D.
2005 *Labor infamius – labor utilis. Funkcje kata w systemie utrzymywania czystości w wielkich miastach Prus Królewskich XVI–XVIII wieku*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 361–376.
- Kalinowski W., Keckowa A.
1978 *Urządzenia użyteczności publicznej*, (w:) A. Keckowa, D. Molenda (red.), *Historia kultury materialnej Polski w zarysie*, t. 3 (od XVI do połowy XVII w.), Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk, s. 349–394.
- Karpiński A.
2005 *Kaci a problem oczyszczania miast koronnych w XVI–XVIII w.*, KHKM, t. 53, nr 3–4, Warszawa, s. 351–359.
- Kaźmierczyk J.
1966 *Wrocław lewobrzeżny we wczesnym średniowieczu*, cz. 1, Wrocław.
1970 *Wrocław lewobrzeżny we wczesnym średniowieczu*, cz. 2, Wrocław.
- Kaźmierczyk J., Lodowski J.
1963 *Z badań w rejonie pl. Nowy Targ we Wrocławiu w latach 1960–1961*, SArcheo, t. 15, s. 273–274.
- Kitliński B., Limisiewicz A., Mruczek R.
2004 *Rozwój osadnictwa w strefie fortyfikacji miejskich. Badania parceli przy ul. Białoskórniczej 1 we Wrocławiu*, ŚSA, t. 46, s. 151–173.
- Klápště J. (red.)
2002 *Archeologie středověkého domu w Mostě (čp 226)*, *Mediaevalia archaeologica*, t. 4, Praha–Most.
- Kłóskowski J.
1972 *Studnie i wodociągi dawnego Koszalina*, Koszalińskie Zeszyty Muzealne, t. 2, Koszalin, s. 104–115.
- Kochanowski M.
1995 *Z nowszych odkryć archeologicznych na obszarze Starego Miasta w Tczewie*, PA, t. 16, s. 299–327.
- Kołomański R.
1990 *Sprawozdanie z ochrony zabytków archeologicznych na terenie woj. jeleniogórskiego za rok 1988*, SA, t. 32, s. 182–186.

LITERATURA

- 1991 *Sprawozdanie w zakresie ochrony zabytków archeologicznych na terenie woj. jeleniogórskiego za rok 1989*, SA, t. 33/34, s. 147–150.
- 2001 *Wyniki ratowniczych badań archeologicznych przy ul. Lompy w Oleśnie, województwo częstochowskie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1998 roku, Katowice, s. 227–235.
- Konczewski P.
2007 *Działki mieszczańskie w południowo-wschodniej części średniowiecznego i wczesnonowożytnego Wrocławia* (= Wr.A, t. 9), Wrocław.
- Kozaczewski T.
1995 *Murowane domy XIII wieku we Wrocławiu*, (w:) Rozpędowski J. (red.), *Architektura Wrocławia*, t. 1: *Dom*, Wrocław, s. 9–52.
- Kozłowska L.
1998 *Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologicznych przy ulicy Rzeźniczej w Raciborzu, województwo katowickie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1995 roku, Katowice, s. 102–109.
- 2000 *Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych na rynku w Raciborzu, województwo katowickie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1996 roku, Katowice, s. 147–151.
- 2000a *Sprawozdanie z ratowniczych badań wykopaliskowych na rynku w Raciborzu, województwo katowickie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1997 roku, Katowice, s. 184–190.
- Krawczyk M.
2002 *Ratownicze badania archeologiczne przy ul. Bielawskiej w Nysie, województwo opolskie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w latach 1999–2000, Katowice, s. 337–348.
- 2004 *Ratownicze badania archeologiczne przy ul. Bielawskiej w Nysie, województwo opolskie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w latach 2001–2002, Katowice, s. 236–244.
- Krawczyk M., Romiński W.
1997 *Wyniki badań ratowniczych na Rynku Garncarskim w Nysie, województwo opolskie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w 1993 roku, Katowice, s. 98–113.
- Krzywdziński R.
2005 *Ścieki i latryny średniowiecznego oraz nowożytnego Gdańska w świetle źródeł archeologicznych*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 279–291.
- 2006 *Wodociągi i latryny klasztoru dominikańskiego w Gdańsku*, AG, t. 1, s. 239–259.
- Kubinyi A.
1981 *Städtische Wasserversorgungsprobleme im mittelalterlichen Ungarn*, (w:) J. von Sydow (red.), *Städtische Versorgung und Entsorgung im Wandel der Geschichte*, Sigmaringen, s. 180–190.
- Kubów P.
1989 *Brzeg, ul. Polska*, OIK, s. 6–11.
- Kudła A.
1974 *Legnica*, IA, 1973, s. 255.
- Kwaśnica K.
2002 *Relikty średniowiecznych urządzeń hydrotechnicznych, przy ulicach Henryka Pobożnego i Niemcewicza we Wrocławiu*, ŚSA, t. 44, s. 533–538.
- Lasota Cz., Piekalski J., Wysocka I.
2001 *Działki mieszczańskie przy ul. Św. Mikołaja 47/48 i 51/52 na Starym Mieście we Wrocławiu*, ŚSA, t. 43, s. 345–364.
- Le Goff J.
2002 *Kultura średniowiecznej Europy*, Gdańsk-Warszawa (wyd. 3).
- Lewicka-Cempa M., Kudła A.
1993 *Kamienice 5 i 7 przy ul. Kacerska Górka*, SA, t. 35, s. 191–238.
- Libera Z.
1995 *Rzyć, aby żyć*, Tarnów.
- Ligęza E.
1971 *Wodociągi dawnego Krakowa do połowy XVII wieku*, Kraków.
- Limisiewicz A., Piekalski J., Płonka T., Wiśniewski A., Wiśniewski Z.
2002 *Północna strona bloku śródrynkowego. Stratygrafia nawarstwień kulturowych*, (w:) J. Piekalski (red.), *Rynek wrocławski w świetle badań archeologicznych*, cz. 2 (=Wr.A, t. 5), s. 79–108.
- Lissak Z., Piszczalowski W., Karst M., Zalewski S.
1993 *Sprawozdanie z ratowniczych badań archeologiczno-architektonicznych w obrębie posesji: Zaulek Niski 27, 29, 31, 33 i Zaulek Koci 26, 28, 30, 32*, SA, t. 35, s. 61–70.
- Lüdecke T.
2004 *Die Infrastruktur der Stadt Stade – ein Überlick*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 197–209.
- Łaciuk A., Wolfram J.
1993 *Kacerska Górka, podwórze – późnośredniowieczne i renesansowe zaplecze gospodarcze*, SA, t. 35, s. 308–330.
- Łużyniecka E.
1997 *Średniowieczna działka przy ulicy Igielnej we Wrocławiu*, ŚSA, t. 39, s. 355–376.
- Macewicz K.
1976 *Głubczyce, ul. Kozielska 5 i 7, woj. opolskie*, IA, 1975, s. 241.
- Macewicz K., Spychała K.
1991 *Namysłów*, OIK, s. 47–52.
- Maciakowska Z.
2005 *Z badań nad gospodarką wodną w Głównym Mieście w Gdańsku do początku XV w.*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 331–341.
- Mackiewicz A.
1998 *Morąg, st. II, gm. loco, woj. olsztyńskie*, IA, 1994, s. 96–97.
- Mahler F.
2004 *Archäologische Spuren zur mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Infrastruktur der Stadt Uelzen* (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 211–219.
- Małowist M.
2006 *Wschód a Zachód Europy w XIII–XVI wieku*, Warszawa.

LITERATURA

- Marcinkowski M.
2003 *Badania bloku: Stary Rynek – Rzeźnicka – Wigilijna – Przymurze w 2001 roku*, (w:) H. Paner, M. Fudziński (red.), *XIII Sesja Pomorzoznawcza*, t. 2, Gdańsk, s. 263–269.
2005 „Miejsca sekretne” w Elblągu od XIII do XIX wieku w świetle wykopalisk, *KHKM*, t. 53, nr 3–4, s. 313–318.
- Matuszczyk E.
2002 *Wyniki badań ratowniczych przy placu Wolności w Opolu*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w latach 1999–2000, Katowice, s. 405–412.
- Matyaszewski M.
1999 *Wyniki nadzorów archeologicznych przeprowadzonych w obrębie podwórza Jezuicka 1–7 na starym mieście w Lublinie*, *APŚ*, t. 4, Lublin, s. 181–184.
- Mulsow R.
2004 *Archäologische Quellen zur Infrastruktur der Hansestadt Rostock* (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 221–235.
- Muzyczuk A., Garncarski J.
2007 *Średniowieczny Rynek w Krośnie w świetle badań archeologicznych. Uwagi wstępne*, (w:) J. Garncarski (red.), *Późne średniowiecze w Karpatach polskich*, Krosno, 419–440.
- Myszka R.
2002 *Późnośredniowieczne dzbanki znalezione w dolach chłonnych na terenie Starego Miasta w Krakowie*, *MA*, t. 33, s. 53–75.
- Nawrońska G.
1998 *Elbląg – Stare Miasto*, *IA*, 1995, s. 116.
2004 *Remarks on infrastructure of the Old Town of Elbląg*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 303–322.
- Nawrońska G., Tandecki J.
1997 *Średniowieczne tabliczki woskowe ze Starego Miasta Elbląga*, (w:) G. Nawrońska, J. Tandecki (red.), *Archaeologia Elbingensis*, t. 2, s. 131–143.
- Nawroński T.
1998 *Elbląg – Stare Miasto*, *IA*, 1993, s. 90–91.
- Nawrońska G., Nawroński T.
1985 *Wstępne wyniki badań archeologicznych Starego Miasta w Elblągu w latach 1980–1982*, *KHKM*, t. 33, nr 4, s. 383–409.
1986 *Badania Starego Miasta w Elblągu w latach 1983–1984*, *KHKM*, t. 34, nr 4, s. 609–648.
1989 *Badania Starego Miasta w Elblągu w roku 1985*, *KHKM*, t. 37, nr 2, s. 252–289.
- Nawroński T., Tandecki J.
1987 *Piętnastowieczne tabliczki woskowe z Elbląga*, *KHKM*, t. 35, nr 4, s. 591–600.
- Oexle J.
1993 *Versorgung und Entsorgung nach dem archäologischen Befund*, (w:) M. Flüeler, N. Flüeler (red.), *Stadtluft, Hirsebrei und Bettelmönch. Die Stadt um 1300*, Zürich–Stuttgart, s. 364–374.
- Oexle J., Schneider J.E.
1993 *Die mittelalterliche Stadt als Forschungsfeld der Archäologie*, (w:) M. Flüeler, N. Flüeler (red.), *Stadtluft, Hirsebrei und Bettelmönch. Die Stadt um 1300*, Zürich–Stuttgart, s. 14–25.
- Øye I.
2004 *The Infrastructure of Bergen in the Middle Ages and Early Modern Period to c. 1700*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 513–529.
- Paner H.
2004 *The Infrastructure of Gdańsk from 12th to 17th century*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 323–342.
- Piekalski J.
1999 *Od Kolonii do Krakowa. Przemiana topografii wczesnych miast*, Wrocław.
2004 *Elementy infrastruktury średniowiecznego Wrocławia*, (w:) J. Piekalski, K. Wachowski (red.), *Wrocław na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych. Materialne przejawy życia codziennego* (= *Wr.A.*, t. 6), s. 9–24.
- Piwko R., Romanow J.
1993 *Formy przeobrażenia i fazy zagospodarowania północno-wschodniej części terenu placu Dominikańskiego w świetle wyników badań archeologiczno-architektonicznych* (*Zaulek Niski nr 35–49, Zaulek Koci nr 34–48*), *SA*, t. 35, s. 71–83.
- Płonka T., Wiśniewski A.
2000 *Zachodnia i północna pierzeja bloku śródrynkowego Rynku wrocławskiego w świetle badań w latach 1995–1996*, (w:) J. Piekalski, K. Wachowski (red.), *Ze studiów nad życiem codziennym w średniowiecznym mieście. Średniowieczny Śląsk i Czechy. Centrum średniowiecznego miasta. Wrocław a Europa Środkowa* (= *Wr.A.*, t. 2), s. 245–258.
- Płonka T., Wiśniewski Z.
1990 *Sprawozdanie z ratowniczo-rozpoznawczych badań archeologicznych na Nowym Mieście we Wrocławiu, przy ulicy Bernardyńskiej, w 1988 r.*, *ŚSA*, t. 31, s. 423–434.
1991 *Wyniki drugiego sezonu ratowniczych badań wykopaliskowych przy ul. Bernardyńskiej na Nowym Mieście we Wrocławiu*, *ŚSA*, t. 32, s. 183–206.
- Polak Z.
1999 *Zabudowa mieszkalna i gospodarcza. Typy konstrukcji, przemiany przestrzenne, datowanie*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 4, Kołobrzeg, s. 181–205.
2001 *Wyniki podstawowej analizy stratygraficznej działki przy ul. Szklary 5*, (w:) A. Gołębniak (red.), *Badania archeologiczne terenu przyszłego Centrum Dominikańskiego w Gdańsku. Sezon 2000*, Światowit Supplement Series P: Prahistory and Middle Ages, t. 6, Warszawa, s. 91–159.
2005 *Średniowieczne i nowożytne urządzenia sanitarne odsłonięte w trakcie badań archeologicznych prowadzonych przy ulicy Powroźniczej w Gdańsku w latach 2002–2004*, *KHKM*, t. 53, nr 3–4, s. 293–303.
- Pomianowska H.
1996 *Początki wodociągów na terenie Polski*, *AUNC*, Nauki Matematyczno-Przyrodnicze, z. 97, Geografia, XXVIII, s. 107–117.
- Rębkowski M.
2004 *The infrastructure of Kołobrzeg*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 359–370.

LITERATURA

- Rębkowski M. (red.)
 1996 *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg.
 1997 *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 2, Kołobrzeg.
 1998 *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 3, Kołobrzeg.
 1999 *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 4, Kołobrzeg.
- Rębkowski M., Polak Z., Wywrot B.
 1996 *Posesja Ratuszowa 9*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg, s. 25–59.
 1996a *Posesja Ratuszowa 10A*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg, s. 60–112.
 1996b *Posesja Ratuszowa 10B*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg, s. 113–142.
 1997 *Działka G. Narutowicza 36*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 2, Kołobrzeg, s. 15–43.
 1997a *Działka Rynek 2A*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 2, Kołobrzeg, s. 44–53.
 1997b *Działka Rynek 2B*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 2, Kołobrzeg, s. 54–83.
- Ring E.
 2004 *Archäologische und schriftliche Quellen zur Infrastruktur der Stadt Lüneburg im Mittelalter und der frühen Neuzeit*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 237–247.
- Romanow J., Romanow M.
 2006 *Średniowieczna studnia przy baszcie Bramy Piaskowej we Wrocławiu*, SA, t. 43, s. 121–127.
- Romiński W.
 1985 *Nysa, ul. Bolesława Krzywoustego*, OIK, s. 100–102.
 1983 *Nysa, ul. Wałowa*, OIK, s. 82–85.
- Rötting H.
 2004 *Zur Infrastruktur der fünf Städte Braunschweig*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 249–262.
- Samersreuther E. von
 1938 *Römische Wasserleitungen in den Rheinlanden*, 26. Bericht der römisch-germanischen Kommission 1936, Berlin, s. 24–157.
- Schäfer H.
 2004 *Öffentliche Bautätigkeiten und Einrichtungen in Greifswald unter besonderer Berücksichtigung der archäologischen Quellen des 13. bis 15. Jahrhunderts*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 263–274.
- Schneider M.
 2004 *Öffentliche Einrichtungen und Bauten der mittelalterlichen Stadtgemeinschaft in der Hansestadt Stralsund*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 275–286.
- Skrzypek I.
 2004 *Archeologiczne badania ratownicze na terenie Starogo Miasta w Koszalinie*, (w:) R. Czaja, G. Nawrołska, M. Rębkowski, J. Tandecki (red.), *Archeologia et historia urbana*, Elbląg, s. 181–192.
- Sloane B.
 2004 *Archaeological Evidence for the Infrastructure of the Medieval City of London*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 87–96.
- Słota W.
 2006 *Wczesnośredniowieczne studnie czerpalne z terenu Polski*, MiSROA, t. 27, s. 177–246.
- Sowina U.
 1996 *Sąsiedztwo a infrastruktura miejska w XV–XVI wieku (przyczynek do badań nad rolą wody w przestrzeni sąsiedzkiej)*, (w:) *Studia nad dziejami miast i mieszczaństwa w średniowieczu*, t. 1, Studia Polonica Historiae Urbanae, t. 1, Toruń, s. 219–227.
 1997 *Budowniczowie wodociągów w miastach polskich w XV–XVI wieku*, AHP, t. 7, s. 139–156.
 1999 *Spotkanie u studni w późnośredniowiecznym mieście*, KHKM, t. 47, nr 1–2, s. 27–38.
 2005 *Zanieczyszczenie wód w miastach średniowiecznych i wczesnonowożytnych*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 319–330.
 2009 *Woda i ludzie w mieście późnośredniowiecznym i wczesnonowożytnym: ziemie polskie z Europą w tle*, Warszawa.
- Spitzers T. A.
 2004 *Archeological evidence and models on waste-disposal and the infrastructure of Deventer*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 117–136.
- Tarasiński A.
 2004 *Badania archeologiczne rynku w Mysłowicach, województwo śląskie*, Badania archeologiczne na Górnym Śląsku i ziemiach pogranicznych w latach 2001 – 2002, Katowice, s. 269–276.
- Thiemann B.
 2004 *Archäologische und historische Erkenntnisse zur Infrastruktur der Stadt Soest*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 287–301.
- Tłoczek I.
 1980 *Polskie budownictwo drewniane*, Wrocław.
- Tymciów W.
 1993 *Sprawozdanie z badań archeologiczno-architektonicznych w obrębie posesji Kacerska Górka 9, 11, 13, 15, 17*, SA, t. 35, s. 239–257.
- Untermann M.
 1995 *Zur Bauform und Nutzung der Abortgrube des Augustinereremiten-Klosters – Klösterliche vs. bürgerliche Abfallentsorgung in Freiburg*, (w:) M. Untermann (red.), *Die Latrine des Augustinereremiten-Klosters in Freiburg im Breisgau*, Stuttgart, s. 341–354.
- Veeckman J.
 2004 *Some archaeological aspects of infrastructure in medieval and post medieval Antwerp*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 97–105.

LITERATURA

- Westholm G.
2004 *Sanitary Infrastructure in Medieval Visby – Waste Disposal and Town Planning*, (w:) M. Gläser (red.), *Lübecker Kolloquium zur Stadtarchäologie im Hanseraum*, t. 4: *Die Infrastruktur*, Lübeck, s. 491–504.
- Wijaczka J.
2005 *Miecz i miotła. Jak kaci i ich słudzy sprząkali ulice w Królewcu w końcu XVII i na początku XVIII wieku*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 377–382.
- Wiśniewski Z.
1991 *Średniowieczna technika budowy studni w świetle badań na Nowym Mieście we Wrocławiu przy ulicy Bernardyńskiej*, SA, t. 33–34, s. 105–139.
1992 *Przykłady form zagospodarowania posesji miasta lokacyjnego na Starym Mieście w Głogowie*, ŚSA, t. 33, s. 183–216.
1994 *Średniowieczna technika budowy studni w świetle badań archeologicznych na Nowym Mieście we Wrocławiu przy ulicy Bernardyńskiej (cz. II)*, SA, t. 36/37, s. 61–76.
1994a *Kompleksowe badania archeologiczno-architektoniczne na Starym Mieście we Wrocławiu w obrębie posesji nr 3 przy ul. Św. Marii Magdaleny*, SA, t. 36/37, s. 113–137.
- Wiśniewski Z., Płonka T.
1989 *Odcinek „Kocięgo Wodociągu” na terenie Nowego Miasta we Wrocławiu w świetle badań archeologicznych przy ul. Bernardyńskiej w roku 1988*, (w:) S. Januszewski (red.), *Zabytki techniki wodociągowej Polski*, konferencja naukowa, Wrocław 17–19 maja 1989 r., Wrocław, s. 51–68.
- Wiśniewski Z., Płonka T., Wiśniewski A.
1992 *Rezultaty trzeciego sezonu ratowniczych badań wykopaliskowych na Nowym Mieście we Wrocławiu przy ul. Bernardyńskiej*, ŚSA, t. 33, s. 123–132.
- Włodarski J. A.
2005 *Z problematyki higieny w miastach biskupiej Warmii (XVII–XVIII w.)*, KHKM, t. 53, nr 3–4, s. 389–395.
- Wolfram J.
2000 *Badania archeologiczne przy ul. Rybackiej 18A w Żmigrodzie*, SA, t. 41, s. 95–115.
- Wywrot-Wyszkowska B.
2010 *Średniowieczne i wczesnonowoczesne urządzenia wodociągowe w Kołobrzegu*, (w:) A. Majewska (red.), *Pomorze wczoraj – dziś – jutro. Miasta i miasteczka pomorskie*, Stargard-Pruszcz Gdański, s. 73–97.
- Wywrot B., Polak Z., Rębkowski M.
1996 *Posesja Ratuszowa 12*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg, s. 168–190.
1996a *Posesja Ratuszowa 11*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg, s. 143–167.
1996b *Posesja Ratuszowa 13*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 1, Kołobrzeg, s. 191–194.
1997 *Działka Gierczak 7*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 2, Kołobrzeg, s. 88–135.
1999 *Źródła archeologiczne*, (w:) M. Rębkowski (red.), *Archeologia średniowiecznego Kołobrzegu*, t. 4, Kołobrzeg, s. 13–174.
- Zeit E.
2006 *Sprawozdanie z badań archeologicznych prowadzonych w Krakowie w 2004 r. przy przebudowie nawierzchni płyty Rynku Głównego po zachodniej stronie Sukiennic*, MA, t. 36, s. 79–142.